

LUNDS
UNIVERSITET

Sociologiska institutionen

En studie av det diskursiva fältet - *Insatser mot relationsvåld i Sverige*

Författare: Mathias Lindqvist

Kandidatuppsats: SOCK05, 15 hp

Internet

Vårterminen 2019

Handledare: Birgitta Ericson

ABSTRACT

Författare: Mathias Lindqvist

Titel: En studie av det diskursiva fältet - *Insatser mot relationsvåld i Sverige*

Kandidatuppsats: SOCK05, 15 hp

Internet

Handledare: Birgitta Ericsson

Sociologiska institutionen, vårterminen 2019

Relationsvåld har under de senaste 20-30 åren uppmärksammats i Sverige vilket medfört en förändrad uppfattning om fenomenet men även ändrad lagstiftning samt behandlingsinsatser på området. Dock finns det emellertid olika uppfattningar om vad relationsvåld är och vilka som drabbas och vem som utövar det. Syftet med uppsatsen är att sammanställa det diskursiva fältets - *Insatser mot relationsvåld i Sverige*. Vad uttrycker de dominerande diskurserna på området och vad av detta kan sammanställas i ett gemensamt diskursivt fält. Genom att så göra framträder vad som kan betecknas som en etablerad sanning på området. Uppsatsen har relativt omfattande teori- och metodavsnitt då diskursanalys inte är en fast metod utan en metodansats, där teori och metod går ihop. Teori- och metodavsnitten beskriver analysens tillvägagångssätt för studien vilket är en foucauldiansk diskursanalys med fokus på hur sanningar etableras och hur kunskap och makt hänger ihop. De insatser som analyseras är de dominerande behandlingsinsatserna på området. Trots vissa skillnader i de undersökta insatserna går det även att hitta likheter varmed det går att sammanställa ett diskursivt fält gällande insatser mot relationsvåld i Sverige. Ett diskursivt fält som kan säga uttrycka rådande sanningar på området.

Nyckelord: IDAP, RVP, ATV, relationsvåld, diskursanalys, mäns våld mot kvinnor.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

1. INLEDNING	1
1.1 Syfte & frågeställning	1
1.2 Förväntat resultat	2
1.3 Uppsatsens upplägg	2
1.4 Avgränsningar	3
2. BAKGRUND	4
2.1 Förförståelse	5
3. TIDIGARE FORSKNING	5
4. TEORI	7
4.1 Definition av diskurs	7
4.2 Subjektpositioner	8
4.3 Språk	9
4.4 Socialkonstruktivism och kunskap	10
4.5 Makt	11
4.6 Giltighet	12
4.7 Summering av teorin	12
5. METOD	13
5.1 Val av metod	13
5.2 Diskursanalys som metod i allmänhet	13
5.3 Foucauldiansk diskursanalys	15
5.4 Kritik mot diskursanalys som metod	17

5.5 Validitet & reliabilitet	17
6. ANALYS	18
6.1 Konklusion	26
6.2 Reflektion	27
7. REFERENSER	28

1. INLEDNING:

öJag hoppas att det inte kommer att hända igen, men jag kan inte lova någö

Ovanstående citat uttalades i TV4:s Nyhetsmorgon av en man som misshandlat sina partners under flera år. Reaktionen lät inte vänta på sig i sociala medier och folk reagerade inte bara på att förövaren hamnade i fokus och ostört fick berätta sin historia utan även på uttalandet i sig, på formuleringen. Tolkningen av uttalandet ovan visar i min mening på hur olika uppfattningar om ett fenomen hamnat på kollisionskurs. Om man för enkelhets skull utgår från att TV4 hade goda ambitioner och ville folkbilda i ämnet relationsvåld med inslaget blev det emellertid inte så. Reaktionen på inslaget i allmänhet och uttalande i synnerhet var att mannen ifråga genom uttalandet inte tog ansvar för sitt beteende då han inte kunde lova att ej slå igen. För mig som har arbetat som programledare för IDAP (Integrated Domestic Abuse Program) inom Kriminalvården, det vill säga som behandlare i en insats riktad mot män som utövat relationsvåld, var uttalande inte nödvändigtvis kontroversiellt. Jag känner inte mannen ifråga och har inte mött honom men jag har mött män som honom. De har då fått lära sig i IDAP och säkert även i andra liknande insatser att de inte kan lova att inte slå igen. Det löftet vore en falsk säkerhet och likt en nykter alkoholist alltid kommer att vara alkoholist om än en nykter kommer dessa män alltid att vara önyktra förövare även om de slutat att slå. Med det i åtanke kan mannens uttalande tolkas mer som en insikt i sitt problembeteende än som en undanflykt från detsamma. Om det var rätt att låta mannen komma till tals låter jag vara osagt och det är inte det jag ville visa på med exemplet. Det intressanta med uttalandet är hur olika uppfattningar om uttalandet, eller olika diskurser, tolkar det annorlunda. Men det stannar inte där utan exemplet visar även på hur diskurser dikterar av vem och vad som får och inte får sägas i det offentliga rummet. Har en förövare överhuvudtaget ett mandat att beskriva det våld han använt eller skall endast offren få komma till tals, eller åtminstone få definiera våldet?

1.1 Syfte & frågeställning

Syftet med denna uppsats är att beskriva det diskursiva fältet relationsvåld, närmare bestämt i Sverige och i ett behandlingssammanhang rörande insatser för förövare. Detta sker genom en sammanställning av de dominerande insatserna, riktade till förövare, på området vilka var för sig kan tänkas utgöra en diskurs på området. Syftet är inte att utvärdera insatserna eller att kontrollera deras respektive giltighet, utan att undersöka de respektive diskursernas villkor och det övergripande diskursiva fältets villkor. Hur konstrueras diskurserna, hur erhåller de

giltighet och vad förmedlar de i termer av sanning och kunskap? Den övergripande frågan som avses besvaras är således:

- *Hur konstrueras det diskursiva fältet - Insatser mot relationsvåld i Sverige som fenomen?*

1.2 Förväntat resultat

Denna studie har en induktiv ansats och syftar till att sammanställa ett specifikt diskursivt fält. Det finns således ingen hypotes som skall prövas och därmed inte heller något förväntat utfall annat än att få en sammantagen bild av diskursen ifråga.

1.3 Uppsatsens upplägg

De tre insatserna som är föremål för arbetet och som får tänkas utgöra det nämnda diskursiva fältet är IDAP (Integrated Domestic Abuse Program), RVP (Relationsvåldsprogrammet) samt ATV (Alternativ Till Våld). IDAP och RVP är insatser som utförs inom kriminalvården och riktas mot personer som dömts för olika typer av våldsbrott relaterade till relationsvåld. ATV är en insats som förekommer inom socialtjänsten och bland frivilligorganisationer.

De tre insatserna som är valda förefaller vara dominerande insatser på området och erbjuder även textmaterial att analysera. NCK (Nationellt centrum för kvinnofrid) listar på sin hemsida IDAP och RVP som ackrediterade insatser, ATV nämns med CIRV (Community Initiative to Reduce Violence) som andra förekommande insatser (www.nck.uu.se). Det senare, CIRV, är emellertid svårt att hitta någon verksamhet i Sverige som använder det varmed det faller bort. Svårigheten att hitta något material eller för den delen verksamheter rörande CIRV är inte bara en praktisk fråga utan insatsen, en insats som knappt tycks förekomma, kan inte tänkas utgöra en diskurs på området som avses analyseras. Detsamma gäller andra förekommande insatser på området. Det finns fler modeller i arbetet mot relationsvåld men de utgör inget större inslag på området och kan då inte anses forma en diskurs.

Sammantaget går det att säga att det diskursiva fältet *relationsvåld* inrymmer en mängd diskurser vilka samtliga gör anspråk på att förklara relationsvåld som fenomen, dessa diskursers bild av fenomenet kan sedan sammanfalla eller skilja sig åt. Detsamma gäller även om man avgränsar fenomenet till insatser mot relationsvåld då detta fält inbegriper samtliga insatset mot relationsvåld, oavsett storlek och giltighet. De diskurser som utgör föremål för analys i detta arbete är de nämnda insatserna (ATV, IDAP och RVP) vilka var för sig utgör en

diskurs på fältet *relationsvåld*. Genom att analysera textmaterial närmare bestämt teorimanualer och en bok rörande IDAP, RVP och ATV framträder bilder av de respektive insatserna. De tre insatserna analyseras var för sig och sammanställs sedan till ett gemensamt diskursivt fält. Den aktuella metoden för detta är som sagt foucauldiansk diskursanalys och den teoretiska inramningen är diskursteori med inslag av socialkonstruktivism. Det senare berör främst konstruktion av kunskap men mer i bemärkelse av en allmän uppfattning om sanning snarare än vetenskap. Detta då diskurser i hög grad handlar om att erhålla en legitimitet genom att framstå som just sanning. (Börjesson & Palmblad 2007: 10-11 & 16)

Upplägget för studien kan i all enkelhet beskrivas som att det först ges en teoretisk förklaring för hur diskurser producerar sanningar och kunskap kring hur vi uppfattar ett fenomen. Diskurser sätter även ramar för vad som kan och inte kan sägas och tänkas kring detta fenomen, de styr helt enkelt uppfattning om vad relationsvåld är och hur det skall pratas om. Teorin följs av metoden som närmare beskriver hur språket konstruerar nämnda sanningar och ramar. Med hjälp av teori och metod analyseras sedan de valda dokumenten för att se hur de beskriver hur IDAP, RVP och ATV ser på relationsvåld som fenomen och tillsammans formar ett diskursivt fält. Diskursanalys erbjuder ingen fast metod för analys utan mer en metodansats. Metod blir då en fråga om ett tillvägagångssätt som förankras i relevant teori (Daudi 1984: 148 & 154). Diskursanalys kan även beskrivas som en paketlösning där teori och metod hänger ihop och inte kan splittras upp (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 10). Med anledning av det har uppsatsen en ämnesteoretisk utgångspunkt vilken metoden är förankrad i och utifrån vilken materialet tolkas (Fejes & Thornberg 2015: 28). Detta kommer även till uttryck i att uppsatsen har relativt omfattande teori- och metodavsnitt.

1.4 Avgränsningar

De tre valda insatserna är valda då de är de mest förekommande insatserna på området samt då de går att studera på liknande sätt. Det finns andra insatser på område men som inte bara är mindre i sin omfattning, i termer av verksamhet, och därmed blir ointressanta utan också visade sig sakna ett jämförbart material att analysera eller så finns detta men går inte att få tag på. Var studie måste dessutom avgränsas på något vis av resursskäl men även för risken att sväva ut för mycket i omfång på bekostnad av analys och slutsats (Rennstam & Wästerfors 2015: 220 & 229). Vidare är valet av en kvalitativ metod också ett bortval av mängd till förmån för djup (Alvehus 2013: 21).

De texter som valts för analys är teorimanualer för IDAP och RVP samt en bok om ATV (Meningen med våld), det hade naturligtvis gått att analysera andra relevanta texter eller att studera insatsernas sociala praktik. Dock är även denna avgränsning gjord av resursskäl. Vad det gäller materialets giltighet för analysen är det så att alla texter beskriver någon slags verklighet och kan därigenom utgöra material för en diskursanalys. Valet av analysmaterial kommer sig ofta av ett intresse eller en viss förkunskap, i detta fall mitt yrke, och den som studerar ett fält är sällan fri från studien eller fältet i sig, utan kan snarast tänkas bli en del av det diskursiva fältet. På så vis blir även denna studie en del av den diskurs den beskriver (Bolander och Fejes 2015: 94). Vad gäller möjligheten att förhålla sig neutral till det man studerar hävdar vissa att det är omöjligt och inte nödvändigt. Att studera mänskligt beteende är en social process där det inte är möjligt att ställa sig utanför det som sker och neutralt observera det. All tolkning sker i relation till det som studeras och ens utgångspunkter för studien är baserad på en förförståelse av fenomenet ifråga (Daudi 1984: 150-160).

2. BAKGRUND:

Relationsvåld är ett samhällsproblem vilket ger de specifika insatserna mot våldet. Ett sätt att uppskatta våldets omfattning är att räkna på kostnader. I en artikel i Svenska Dagbladet nämns en svensk studie, som är en del av ett regeringsuppdrag, som visar på en årlig kostnad om 13 miljarder vilket dock är en kostnad artikelförfattarna själva menar är i underkant. I samma artikel omnämns även en studie från EU-organet EIGE (European Institute for Gender Equality) som visar på en årlig kostnad om närmare 40 miljarder kronor (Holmberg 2017). Det kan ses som okänsligt att värdera mänskligt lidande men det är ett sätt att ge en bild av problemets omfattning. Lyfter man sedan blicken utanför Sverige har FN identifierat mäns våld mot kvinnor som ett betydande problem och därför antogs 1993 en resolution om avskaffandet av detsamma, genom att aktivt arbeta med problemet i fråga (www.un.org).

Lagstiftning har inte bara en repressiv funktion utan även en normativ dito och under de senaste åren har det skett förändringar på området där år 1998 framstår som en milstolpe. Kvinnofridsreformen kom 1998 och innebar en skärpning av brott gällande mäns våld mot kvinnor bland annat genom brottsrubriceringen grov kvinnofridskränkning (www.nck.uu.se), som tog fasta på de systematiska och upprepade övergreppen mot de utsatta kvinnorna.

Gällande insatser för mäns våld mot kvinnor växte det under 80-talet fram en rörelse i Duluth, Minnesota USA, som benämndes Duluth-modellen. I Duluth reagerade kvinnorna på mäns våld och avkrävde samhället en lösning. De sammanställde erfarenheter av våldet och beskrev

det som uttryck för mäns kontroll över kvinnor (www.theduluthmodel.org). Duluth-modellen arbetades om av engelsk kriminalvård till behandlingsprogrammet IDAP vilket sedan implementerades i svensk kriminalvård 2004. Utöver IDAP bedriver kriminalvården sedan 2018 RVP, ett program som utvecklats av kriminalvården (www.nck.uu.se). För närvarande pågår framtagandet av ytterligare ett behandlingsprogram avseende våld mot närstående (www.regeringen.se). Det är således ett område under utveckling. Förutom kriminalvårdens insatser bedrivs det arbete av kommuner och frivilligorganisationer och en vanlig arbetsmetod där är ATV, en norsk modell för att arbeta mot våld i nära relation.

2.1 Förförståelse

Vad som bör nämnas är att jag har tillbringat i princip hela mitt yrkesliv i Kriminalvården och har under större delen av dessa 19 år arbetat med insatser mot relationsvåld i olika former. Jag har utrett och handlagt ärenden rörande relationsvåld, arbetat som programledare, det vill säga behandlare, och bedrivit IDAP. För närvarande utbildar jag och handleder programledare i IDAP. Jag är väl bekant med IDAP som insats vilket är på gott och ont. Jag kan programmet vilket är bra men riskerar att ta vissa saker för givet då de framstår som självklara för mig. Just de fenomen som står en nära kan lätt tas för sanna eller för så självklara att man inte ser dem, en utmaning med det är att försöka ställa sig främmande inför det bekanta i syfte att se de strukturer som skapar de fenomen man analyserar (Börjesson & Palmblad 2007: 28)

3. TIDIGARE FORSKNING:

Med anledning den begreppsflora som råder för relationsvåld som fenomen är det svårt att ge en sammantagen bild av forskningsläget för detsamma. Fenomenet kallas på svenska för *relationsvåld*, *partnervåld*, *våld i nära relation*, *kvinnofridskränkning* med mera och på engelska blir det värre med begrepp som *domestic violence*, *domestic abuse*, *spousal assault*, *spousal abuse*, *family violence*, *interpersonal violence*, *intimate partner violence* etc. Det är således svårt att sammanställa en översiktlig bild av fenomenet i sig och än svårare att få en bild av forskningsläget för diskursanalyser på området. Det som går att konstatera är att ämnet, relationsvåld, är väl forskat på, en sökning i databasen Primo på: *Discourse analysis domestic violence* ger 57 861 akademiska publiceringar. En sökning på: *Diskursanalys relationsvåld* ger inga träffar och vid en sökning på: *Diskursanalys våld*, för att vidga sökningen, ges endast 3 akademiska publiceringar. Dessa tre publiceringar berör dock inte ämnet relationsvåld utan handlar istället om maskulinitet i svensk rap, medias diskurs rörande konflikten i Jugoslavien samt yrkesverksammas relation till våldsam extremism. Detta ger

slutsatsen att forskningen på området är övervägande engelskspråkig. Forskningen ifråga är främst sammanställningar eller utvärderingar av insatser mot relationsvåld och då inte bara av behandlingsprogram utan även av sjukvård, lagstiftning med mera, de studierna berör därmed inte direkt denna uppsats frågeställning. Jag har dock valt ut några publikationer som jag finner relevanta vilka redovisas nedan.

Mäns våld mot kvinnor (Hyden et al. 2016) är en publikation som ger en övergripande bild av kunskapsläget för området relationsvåld och berör inte bara behandlingsinsatser för männen men ger även en översiktsskild av detta. Det som framkommer är att relationsvåld tidigare förklarades av strukturella faktorer och då främst av ett könsmaktsperspektiv vilket finns i IDAP och till viss del i ATV. Men efter hand har även inlärningspsykologiska faktorer lyfts fram jämte samhällets acceptans för våld, det senare är något som även uttrycks i ATV. Denna utveckling har sedan fortsatt i det att relationsvåld numera ses som ett komplext fenomen med flera samverkande orsaker på såväl strukturell och individuell nivå (Hydén et al. 2016: 4). Insatserna som sådana beskrivs som riskreducerande och fokuserar i hög grad på relationsfärdigheter (ibid: 7). Den utveckling som beskrivs där relationsvåld går från att förklaras strukturellt till individuellt kan även ses i det att Kriminalvården tagit fram RVP som i högre grad betonar individuella faktorer än det äldre IDAP som istället betonar strukturella faktorer bakom relationsvåld. Samtliga tre insatser beskriver dock målgruppen som heterogen och som generellt sett i behov av ökade relationsfärdigheter varmed den bild som ges i *Mäns våld mot kvinnor* ligger i linje med denna uppsats slutsats.

I *Collateral Damage: An Analysis of the Achievements and Unintended Consequences of Batterer Intervention Programs and Discourse* (Mankowski, Haaken & Silvergleid 2010) jämförs två behandlingsmodeller för relationsvåld, processorienterade mansgrupper och insatser baserade på könsmaktsperspektiv. Det intressanta med artikeln är att den visar maktkampen mellan behandlingsideologier vilka kan ses som uttryck för kampen mellan olika diskurser. Artikeln nämner även hur dessa insatser i allt högre grad döms ut som påföljder av domstol varvid behandlingsinsatserna blir ett fält där rättssystemet gifter sig med hälso- och sjukvård. I detta framkommer hur makten att definiera korrekt insats för relationsvåld ytterst blir makten över de individer som döms att genomgå dem. Därvid framgår det hur diskurser inte bara är en fråga om språk utan ytterst resulterar i social praktik, en praktik med makt.

CBT for Perpetrators of Intimate Partner Violence, The 5th Approach (Eckhardt, Crane & Sprunger 2014) framhåller hur relationsvåld som fenomen fått ökad uppmärksamhet de

senaste 30 åren vilket medfört ändrad lagstiftning och insatser på området, däribland behandlingsinsatser. Insatserna är emellertid ofta snäva i hur de betraktar fenomenet relationsvåld och tar gärna en ideologisk utgångspunkt med män som tänkta förövare trots att forskning visar på att kvinnor utövar lika mycket relationsvåld som män, en något kontroversiell slutsats. Insatserna ifråga har dessutom ett ganska svagt behandlingsutfall varmed nya metoder behövs, metoder som tar hänsyn till relationsvåld som ett komplext fenomen. Denna utveckling speglar även svenska förhållanden där IDAP som kom 2004 kan säga likna de tidiga ideologiska insatserna som nu ersätts till förmån av mer flexibla insatser såsom RVP. I övrigt framkommer även hur relationsvåld bör ses som ett komplext fenomen vilket även framkommer i detta arbete.

Relationsvåld är som sagt ett komplext fenomen som bör utvärderas som sådant. I *Comprehensive Evaluation: A Holistic Approach to Evaluating Domestic Violence Offender Programmes* (Bowen & Gilchrist 2004) framgår att relationsvåld som fenomen ofta förenklas när behandlingsinsatser utvärderas. Då blir det svårt att förstå fenomenet och att se vad som är effektiv behandling. Istället för att enbart mäta insatsernas effektivitet borde en holistisk syn råda där även behandlingsinsatsernas sociala praktik utvärderas för att ge en sammanhållen bild av vad som fungerar och för vem. Att relationsvåld är ett komplext fenomen är tidigare nämnt men denna artikel visar på hur det inte bara påverkar behandling utan också försvårar utvärderingen av insatserna vilket är en slutsats som även framkommer i detta arbete.

Sammantaget kan man säga att forskningsläget visar på relationsvåld som ett komplext fenomen som är svårt att behandla och utvärdera vilket kan vara av vikt då insatserna kan dömas ut som påföljder, det senare visar även på en social praktik omgärdad av makt. Den utveckling som nu sker på området handlar om en förskjutning från strukturella förklaringar av vad som orsakar våldet till förmån för med individualpsykologiska förklaringar. Detta är även slutsatser som framkommer i analysen av IDAP, RVP och ATV:s diskursiva fält.

4. TEORI:

4.1 Definition av diskurs

Det finns en rad olika definitioner av diskurser och valet av definition kommer att vara avgörande för diskursanalysen då diskursbegreppet är en central del av diskursanalysen (Bolander & Fejes 2015: 96) Om än att denna studie har utgångspunkten i Foucaults definition av diskurser (nämnd ovan) kan det vara av värde att se andra definitioner som finns.

Några definitioner är vaga och beskrivs såsom att en diskurs skapas av dess utgångspunkters grundläggande antaganden och uppbyggnad samt att dessa utgör en formation av idéer och begrepp som relaterar till varandra (Daudi 1984: 179-180 & 189). Andra definitioner kan vara mer klara och tar fasta på diskursers konstituerande funktion och beskriver diskurser som öett bestämt sätt att tala om världen (Börjesson & Palmblad 2007: 13). Detta att det finns något bestämt visar på att diskurser sätter ramar och att det utanför ramarna icke är önskvärt. I fallet med relationsvåld hamnar våldet utanför ramarna och är med all önskvärd tydlighet icke önskat. Diskurser kan även ses som en reglerad samtalsordning som inte bara visar på det önskvärda utan också är med och skapar det önskade. Diskurser beskriver inte bara världen, de är också med och skapar den genom att välja vad som återges och hur. Dessa ramar kommer inte bara att ringa in och stänga ute utan också avgränsa ett fenomen vilket erbjuder ett slags stöd och struktur för att kunna tolka detta. Diskurser tar då fasta på sammanhang och medger ett slags urval vilket underlättar möjligheten till mening och förståelse (Börjesson 2003: 19, 21 & 23).

4.2 Subjektpositioner

Det finns som sagt olika varianter av diskursanalyser där vissa lägger fokus på identitet och subjektpositioner och andra fokuserar på kategorier och normer. Dock förekommer subjektpositioner så gott som alltid i diskursanalys vilket innebär att individer sällan beskrivs som aktörer, istället talas det om subjektpositioner med fokus på de positioner aktörerna intar och för den delen tillåts inta. Det är inte så mycket handling i sig som studeras som villkor för handling vilket kan beskrivas som det handlingsutrymme aktörerna ges. Dessa villkor är relationella och säger något om makt och styrning i diskursen. (Börjesson & Palmblad 2007: 15). Den som begår övergrepp mot sin partner kommer därmed att beskrivas utifrån hur denne positioneras i diskursen om relationsvåld och därigenom konstrueras som förövare.

Subjektpositioner kan beskrivas som diskursivt skapade ramar vilka anger handlingsutrymmet för aktörer, de anger vad som kan och inte kan sägas eller göras vilket är en fråga om såväl möjligheter som begränsningar. De kan begränsa utrymme med normer som beskriver förväntat beteende i sociala sammanhang och de kan kommunicera budskap om ett fenomen, vad det är och hur det skall bemötas (Bergström & Boréus 2012: 359-362). I fallet med relationsvåld kan diskurser begränsa problembeteendet och möjliggöra behandlingsinsatserna. Subjektpositioner är allestädes närvarande och förekommer i all mellanmännisklig interaktion då alla former av utbyten påverkas av aktörernas handlingsutrymmen (Daudi 1984: 164).

4.3 Språk

Diskursanalysen har ursprung i lingvistik och semiotik varmed intresset för språk är centralt. Det språk som studeras är alltifrån det lilla till det stora, från samtal mellan två personer till hur språk används övergripande i sociala system (Howarth 2007: 9-10). Diskursteori har traditionellt sett fokuserat på att undersöka hur språket brukas eller på dess funktion i specifika sammanhang, givet detta blir diskurser en fråga om språkliga regler. Diskursanalys kan även beskrivas som en process som undersöker de meningsskapande praktikerna, vilka kan vara en mängd olika språkliga uttryck (ibid: 15 & 18). Detta då språk är mer än bara strukturer, språk är lika mycket handling och händelse. Detta blir tydligt när man tänker på barns upplevelser av en saga eller för den delen vuxna människor som lovas något. Språket blir då mer än de uttalade orden, det är fantastiska händelser och ett löfte om något fint (Daudi 1984: 181). Språk som handling kommer även till uttryck i hur relationsvård benämns. När det benämns som mäns våld mot kvinnor blir det en markering där män uttalat är förövare och kvinnor är offren. Språket är då inte bara ett sätt att beskriva utan också ett ställningstagande.

Genom språket bereds tillgång till världen i det att språket förser en med begrepp att beskriva det som upplevs och görs. Språket förmedlar även föregående generationers kunskaper vilka det går att ta del av genom språket utan att ha träffat dem. Allt det som människan upplever förvaras gemensamt i språket genom att skrivas ner eller berättas men främst genom att det benämns. Språket blir då en behållare som inrymmer kunskap och handling (Berger & Luckmann 1998: 86-87). Men språket är mer än ett kollektiv minne då det också skapar institutioner eftersom språket utmynnar i handlingar, handlingar som blir vanor vilka i förlängningen kan resultera i institutioner, lagar med mera. (Bergström & Boréus 2012: 23). Detta då språket är fyllt med kategorier som kan sätta ihop och att särskilja, genom kategorier blir det möjligt att ringa in något och kategorisera det samtidigt som det går att stänga ute allt annat. Med kategorier kommer också innehåll, saker och ting kommer inte bara att sorteras utan även att tillskrivas mening och värde. Kategorierna kommer att betyda något och det går även att göra kopplingar utifrån orden som sorterats. (Börjesson & Rehn 2009: 83-85)

Språk kan således ses som strukturer som bygger upp och upprätthåller ordning, en funktion som blir tydlig när man lyfter in den öden språkliga vändningen. Detta begrepp syftar till att språk inte endast skall ses som medel för att avbilda verkligheten, vilken kan tänkas existera även utan språket. Språket är något som lika mycket konstruerar den värld det beskriver. Hur kan man annars prata om ett fenomen om det saknar namn. Genom språket ges medel för att

beskriva verkligheten genom namn och kategorier då det döper världen (Börjesson & Palmblad 2007: 10). Språket kan därför ses som något produktivt då språk skapar världen men språk sätter även gränser genom att ringa och utesluta, vad ingår i ett fenomen och vad ingår inte samt vad går att säga om fenomenet och vad går inte att säga. Relationsvåld som fenomen existerade naturligtvis innan det benämndes eller för den delen omformulerades till dagens begrepp och det existerar även på de platser som fortfarande saknar namn för fenomenet. Men där relationsvåld saknar benämning kan det knappast pratas om och än mindre problematiseras kring och ges en insats. Språket förändrar inte allt men mycket och ger ett sammanhang med möjlighet till tolkning (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 15)

Således blir det intressant att studera språket, vilket låter sig göras i denna studie genom att analysera texter, då språket sätter de yttersta gränserna för vad som kan tänkas, sägas och göras (Bergström & Boréus 2012: 17). Språket kommer inte bara att återspegla verkligheten utan också att organisera densamma. Det är dessa förutsättningar, hur språket kan diktera ramarna för verkligheten, som diskursanalys tar fasta på (ibid: 354). Därav blir benämningar intressanta att studera, om något kallas för relationsvåld eller kvinnomisshandel eftersom det kommer att säga något om fenomenet i sig då det beskriver en ordning. Detta eftersom språket aldrig är neutralt utan är en social aktivitet som formas i en social kontext. Språket har en konstituerande effekt vilken får det att påverka synen på oss själva och på världen. Språket kan med kategorier ge möjlighet till analys och perspektiv men kan genom sin värdeladdning även fördunkla. Det man skall komma ihåg är att inget undgår språket, allt är diskursivt då det kan tillskrivas mening. En sten kan vara en prydnad, ett vapen eller verktyg (ibid: 378-379).

4.4 Socialkonstruktivism och kunskap

En gemensam utgångspunkt för diskursanalyser är att de bygger på socialkonstruktivism som idé (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 9). Samhället kan tänkas som en subjektiv verklighet skapad av till synes oändliga möten mellan människor som gör saker tillsammans och i det skapar den värld de lever i. I dessa möten uppstår kunskap om hur människor förväntas agera tillsammans, kunskap som tas för given och inte alltid är medveten. Denna kunskap är dock väsentlig för människans samexistens då den reglerar och styr all interaktion. En del av denna kunskap är medveten och kommer till uttryck i normer, regler och till och med i lagstiftning. Men en del är som sagt omedveten och tas för givet och kanske inte ens ses som kunskap. Icke desto mindre är det en slags kunskap och kanske till och med en sanning. En sanning

som kommer till en genom språket, ett språk som inte bara förmedlar sanningar utan även konstruerar dem (Berger & Luckmann 1998: 51-55).

Diskursanalys är som sagt en process där språk och sociala praktikers meningsskapande funktioner studeras. Människan får genom diskurser begrepp och handlingsalternativ för att förstå och skapa världen (Howarth 2007: 18). Diskurser är inte bara konstituerande i det att de är produktiva, de är även konstituerade då de även ger anvisningar för detta skapande (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 26). Således är diskurser något som konstruerar och bygger upp, det möjliggör meningsskapande och tolkning. Kunskap är därmed inget objektivt som kommer utifrån eller skall upptäckas utan snarare en produkt av människan och hennes tendens att strukturera och kategorisera. Världen konstrueras av sociala handlingar, vilka skapar och omskapar en världsbild som ändras över tid och beror på sammanhang. Världen och kunskapen om den är således något av människan skapat och omskapat (ibid: 9-12)

4.5 Makt

Diskursanalys skiljer sig från textanalys i det att fokus inte bara är på texten i sig utan också på det sammanhang den verkar samt finns det ett återkommande fokus på relationen mellan makt och kunskap. Texter kommunicerar inte bara budskap utan är ett även ett uttryck för diskursiv makt (Thörn 2007: 70). Kopplingen mellan makt och vetande återkommer ständigt i diskurser och dessa kan vara ett medel för att maktutövande, den som styr vad som får sägas, tänkas och göras bereds onekligen makt. En samling antagande, språkliga handlingar, blir strukturer och i strukturerna finns makten inbyggd. Makt skall inte enbart ses som något som utövas mellan individer utan som något ständigt närvarande vilket påverkar handlingar och handlingsutrymme (Bolander & Fejes 2015: 96). Foucault såg makt som något allestädes närvarande vilket kan tänkas som en serie processer som disciplinerar. Dessa processer kan vara tydligt uttalade och repressiva men också subtila varmed de tas för givet. De normer som är uttryck för makt kan även internaliseras varmed tvånget finns inom en och inte behöver påminnas om utan upplevelsen av tvång eller att vara övervakad räcker för att makten skall åtlidas. Detta kan ses som repressivt och begränsade men även som något som ger ordning och får samhället att fungera. Oavsett vilket finns makten där och kommer att påverka genom att begränsa men även att skapa möjligheter (Börjesson & Rehn 2009: 45-48). Beträffande relationsvåld kommer makten till uttryck på båda vis. Samhället kan skapa förändring genom repression vilket uttrycks i en lagstiftning som begränsar möjligheten att slå ens partner men också verka produktivt genom att tillse att det skapas insatser för att förhindra våldet.

4.6 Giltighet

Oavsett definition av diskurs blir det alltid en fråga om giltighet av ett fenomen, i detta fall insatser mot relationsvåld. Insatserna bör framstå som giltiga i allmänhetens ögon för att motivera sin existens. De är ofta offentligt finansierade och kan utgöra alternativ till eller del av en i domstol utdömd påföljd. Men inte minst skall de framstå som ett vettigt alternativ för gärningsmän som skall investera tid och energi på att delta i dem och främst inge förtroende för de offer som önskar förändring. Därav måste insatserna framstå som giltiga och legitima, en position de erövrar genom sin diskurs. Detta då giltighet är knutet till samförstånd om ideala tillvägagångssätt vilka skapar normer och förväntade beteenden (Habermas 1997: 8-12)

Diskurser kan ses som språkliga teknikaliteter och teoretiska ramverk men är i slutändan en fråga om att hantera problem i vardagen. Problem har förmågan att göra sig påtagliga på ett sätt som gör att de inte kan ignoreras. Det går inte att blunda för dem och de måste lösas oavsett om det handlar om en glömd lunch eller hälsoproblem. Något måste ske och det måste till ett sätt att hantera problemet. När det kommer till stora problem som relationsvåld skall det till omfattande lösningar vilka kräver resurser, strategier, program med mera och hur vet man då vad som är rätt sak att göra (ibid: 16-18). Insatserna mot relationsvåld bottnar i en social och moralisk rätt eller makt som därpå har sanktionerats av staten och i det erhållit legitim makt och status som rätt. Det som började med kvinnorörelsens uppmärksamhet av våld i hemmet har genom diskursiva förhandlingar auktoriserats och därigenom erhållit status som en officiell uppfattning om problemet och därefter erhållit en social praktik som följd av detta (ibid: 43-44). Diskurser, de må vara pragmatiska eller empiriska, ger vägledning och rekommendationer, vad som är känt om problemet och hur det är möjligt att angripa (ibid: 25). Diskurser blir i slutändan en fråga om vad som bör göras åt ett problem och hur man bör göra det, som i detta fall hur man hanterar frågan om relationsvåld.

4.7 Summering av teorin

Sammanfattningsvis kan man säga att den teoretiska grunden för diskursanalys handlar om vad som hamnar innanför respektive utanför normen och hur detta kommer till uttryck i språket. Ett språk som strukturerar upp verkligheten genom att välja vad som återges och inte återges samt vad som tillskrivs mening. Detta resulterar i en samtalsordning med makten att definiera vad som är sant vilket i förlängningen ger en social praktik. Hur detta går till beskrivs i det följande metodavsnittet.

5. METOD:

5.1 Val av metod

Diskursanalys är till viss del en fråga om att studera gränsdragningar, kategorier med mera, då de sätter ramar för det tänkbara. Vad som är avvikande och olagligt i Sverige kan tillåtas och även uppmuntras i andra länder. Gränser påverkar beteenden och uppfattningen om vad som är verkligt och sant. Diskursanalys erbjuder just en metod för att studera hur sanningar konstrueras och hur beteenden kan definieras som avvikande eller ej (Bolander och Fejes 2015: 90). Relationsvåld sågs tidigare i Sverige som en angelägenhet mellan två jämbördiga parter. Givet de premisserna behövdes inga insatser på området annat än möjligtvis familjerådgivning. Men om det inte benämns som familjebråk utan istället kallas för hot, misshandel eller fridskränkning och inte ses som ett gräl mellan två jämbördiga parter utan som ett övergrepp med ojämn maktfördelning, vad händer då? Då blir en tidigare privat angelägenhet plötsligt föremål för insatser från rättsväsendet. Bråket blir ett brott med offer och förövare, aktörer som blir föremål för lagföring, behandling och stöd. Således kommer synen på ett fenomen, hur det benämns och uppfattas, att få reella konsekvenser. Valet av benämning av fenomen är mer än en språklig teknikalitet då det är avgörande för hur något uppfattas, om det betraktas som sant eller ej. Därav blir det intressant att studera hur fenomen benämns och uppfattas och hur avvikelser konstrueras, för detta är diskursanalysen rätt metod.

5.2 Diskursanalys som metod i allmänhet

Diskursanalys är ingen enhetlig metod med entydig innebörd och fasta anvisningar utan en metod som används inom olika discipliner och har olika definitioner och innebörder (ibid: 92). Dock finns det vissa gemensamma drag oavsett hur diskursanalys företas. Diskursanalys är en induktiv ansats som inte i någon mån prövar en hypotes utan snarare drar generella slutsatser av en serie enskilda fall, det går från detalj till helhet (Fejes och Thornberg 2015: 23-24). Denna studie syftar till att sammanställa vad de respektive insatserna gemensamt uttrycker, genom att identifiera likheter på detaljnivå och övergripande nivå går det att sammanställa de respektive diskurserna för var insats och sedan det diskursiva fält de gemensamt skapar. Det rör sig således om en metod som sker i flera steg, där texter läses och läses om för att sammanfoga detaljer till en sammanhållen helhet som beskriver ett fenomen i stora drag snarare än att fånga dess kärna (Forkby 2007: 85). Diskursanalys är en metod som arbetar mycket med materialet och inte bara avtäckar och lägger fram data (Börjesson 2004:

24). Arbetssättet för denna studie innebar att texterna lästes om flera gånger i syfte att få en sammantagen bild av materialet och för att avkoda vad som går att utläsa mellan raderna.

Vad mer som kan sägas är att diskursanalys inte beskriver fenomen i termer av orsak och verkan, det kommer inte att ge svar på varför något sker och varför aktörer gör det de gör eller tänker och tycker det de gör. Det som återges blir istället hur något sker och under vilka villkor det sker (Wreder 2007: 47). Studien kommer därmed inte att svara på varför dessa insatser växt fram utan snarare på hur de växt fram och under vilka villkor de erhållit giltighet. Det som är i fokus för diskursanalysen är vad som kvalificerar sig som sanning och hur detta gått till, om det sedan är sant eller ej är inget som besvaras av diskursanalyser (Börjesson och Palmblad 2007: 10-11). Det är därigenom ingen granskning av insatserna i sig, om de sanna eller om de fungerar, utan en granskning av de villkor som reglerar dem. Diskursanalys är således en analys av vad som sägs och hur det sägs, eller för den delen vad som görs och icke görs, och i vilken mån detta blir en reglerande ordning i det att vissa utsagor vinner en giltighet som sanning (Börjesson 2003: 21). Det intressanta är därmed att se hur de aktuella insatserna erhåller en giltighet som rätt sorts insatser mot relationsvåld.

Vidare är diskursanalys en metod som fokuserar på sammanhang och mer kontextualiserar än generaliserar fenomen, i vilket sammanhang uppträder fenomenet och hur kan det förklaras utifrån detta snarare än att dra slutsatser om fenomenet som isolerad praktik (ibid: 18). Detta är skälet till varför jag valt att studera relationsvåld i en behandlingskontext. Det är således inte bara en fråga om en praktisk avgränsning av studien utan även om att detta sammanhang, behandlingsinsatserna, utgör ett ramverk som belyser relationsvåld som fenomen. Att placera analysen i ett sammanhang är även ett sätt att få en koppling till social praktik. Diskurser må handla mycket om språk och uttryck men utan en efterföljande social praktik blir det bara ord och inget annat. Diskursanalys är därmed också en process där man studerar en social praktiks, såsom insatser mot relationsvåld, meningsskapande insatser genom att som nu analysera texter såsom manualer. I texterna framträder begrepp som ger berörda aktörer språk och beteende för att skapa en värld i det lilla för att bemöta relationsvåld (Howarth 2007: 18).

Diskursanalys är en kvalitativ metod där analysen i hög grad handlar om att arrangera och analysera ett material i syfte studera ett fenomenets villkor men också att undersöka vad fenomenet implicit uttrycker, vad diskursen uttrycker mellan raderna (Fejes och Thornerg 2015: 34-37). Det är på så vis något av en ad hoc-metod i det att det både är en fråga om att kategorisera materialet för att se likheter som att tolka materialet för att utläsa dess innebörd.

Diskurser erbjuder nämligen ett ramverk i det att den ramar in och utesluter vad som får ingå i diskursen. Genom att ringa in och kategorisera ges en ordning vilken underlättar tolkningen av ett fenomen, en ordning som ger möjlighet att gå på djupet och se vad som finns bakom de direkta och självklara uttrycken. Vad kommer fram om det skrapas på ytan och fenomenet tolkas, vad går att utläsa mellan raderna, vilka budskap träder då fram jämte det direkt uttryckta (Börjesson 2003: 23)? De nämnda kategorierna skall inte tas för givet utan även de skall problematiseras, vad är det som ingår i diskursen och vad stängs ute och vad säger det om fenomenet? Vidare är det av intresse att studera varför vissa fenomen problematiseras och får en social praktik (ibid: 164). I fallet med de insatser som denna studie undersöker blir fråga att utläsa vad de implicit kommunicerar, vad sägs mellan raderna, vad tas för givet med mera. Vad som också bör tilläggas är att alla objekt är meningsfulla i det att de är en produkt av ett system som tillskrivit dem någon slags innebörd. På så vis är allt diskursivt eftersom det kan placeras in i ett socialt konstruerat system av regler och kategorier. En skog finns oavsett om den observeras av människan eller ej och skulle därmed kunna tänkas stå utanför detta system men icke, så fort den observeras kan den kategoriseras som ett hinder eller en resurs, som något som skall avverkas eller bevaras. Detta då diskurser är meningssystem vilka kategoriserar och tillskriver såväl objekt som subjekt plats och mening (Howarth 2007: 17).

5.3 Foucauldiansk diskursanalys

Det finns som sagt olika definitioner av begreppen diskurs och diskursanalys och även om diskursanalys sällan erbjuder en fast metod utan snarare en metodansats kan man ändå tala om olika metoder eller metodologiska ansatser. Den metod som används för denna studie är en Foucauldiansk diskursanalys, kallad FDA. Denna metod handlar i stora drag om att skapa en ordning i det undersökta materialet i syfte att hitta mönster och teman att relatera till de begrepp Foucault använder sig av när han beskriver diskurser. Foucault definierar diskurser som öpraktiska handlingar som systematiskt bildar de objekt de talar omö (Foucault 2002: 67). Således är diskurser inte bara en fråga om språk och teoretiska konstruktioner utan tvärtom, Foucault betonade diskurser förmåga att skapa sociala praktiker (Howarth 2007: 16).

Diskurser är både reglerande och producerande, de kan begränsa vad som är möjligt att säga och göra men också erbjuda ramverk för tolkningar vilket medger en möjlighet till att läsa in mening i handlingar. Diskurser är därmed inte en fråga om sanning i termer av fakta utan mer om meningsfullhet och det Foucault kallade sanningseffekter, de producerar något som kan upplevas som sant. Vidare tar diskurser fasta på relationer mellan fenomen och aktörer, även

då Foucault hellre pratade om subjektpositioner än aktörer, vilket i fallet med denna studie blir en fråga om relationen mellan relationsvåld som fenomen och aktörerna som berörs av våldet (Bolander och Fejes 2015: 96). Vad gäller metodansatsen som FDA erbjuder innefattar den följande steg som inte nödvändigtvis beskriver arbetsgången i en diskursanalys (ibid: 97):

- Vad talas det om och hur talas det om detta?
- Vad framställs som sanning?
- Vilka subjektpositioner framträder?
- Vad utesluts genom detta tal?

Om man sedan formulerar om detta för denna studie ges följande frågor:

- Vad sägs om relationsvåld och hur talas det om relationsvåld?
- Vilka sanningar framträder rörande relationsvåld?
- Vilka aktörroller framträder och hur beskrivs de?
- Vad utesluts genom denna diskurs?

Diskursanalysen av materialet sker i flera steg. Texterna läses igenom i syfte att besvara frågorna ovan och var diskurs redovisar var för sig för att sedan sammanställas till ett diskursivt fält genom att se vad de gemensamt uttrycker. Detta då FDA har ett genealogiskt angreppssätt vilket innebär att det finns ett värde i att spåra släktskap, det som förenar snarare än det som skiljer, i diskurser i syfte att sammanställa dessa till ett större diskursivt fält. Detta tillämpas genom att se vad som förenar IDAP, RVP och ATV i vad de gemensamt uttrycker (Bergström & Boréus 2012: 359-360 & 362). I mångt är det en process som syftar till att koka ner materialet till tre diskursanalytiska begrepp vilka är *möjlighetsvillkor*, *makt* och *vetande*. Möjlighetsvillkor handlar om vad som definieras som problem och får en efterföljande social praktik men även om subjektpositioner i diskursen. Makt kan vara produktiv genom att skapa möjligheter men kan också straffa och begränsa. Vetande är förknippat med makt enligt Foucault och kunskap kan motivera makten och följande disciplinära åtgärder (ibid: 382-383).

Arbetet med analysen blir på så vis ett arbete i fyra steg enligt följande:

1. Vad talas det om och hur talas det om detta? Textens läses överskådligt i syfte att få en övergripande uppfattning om vad som förmedlas och konstrueras.

2. Detta steg liknar det föregående men nu sker en djupare analys av vad som sägs och framförallt hur det sägs. Vad konstrueras som normativt och vad innesluts i respektive utseluts ur diskursen, vilka subjektpositioner framträder i diskursen?
3. Vilka strukturer finns, hur konstrueras normer och ideal. Vilka är centrala teman?
4. Vad är icke normativt? Var går diskursens gränser? Vad stängs ute?

5.4 Kritik mot diskursanalys som metod

Den kritik som riktas mot diskursanalys handlar ofta om dess inneboende förmåga till att relativisera fenomen till teoretiska konstruktioner. Det går dock att teoretisera kring fenomen utan att förringa dem och teoretiska konstruktionerna kan erbjuda värdefulla verktyg för att analysera och förstå fenomen (Howarth 2007: 21-22). Det starka betonet av språkets funktion som konstituerande av verkligheten kan tänkas som förringande av reella problem som fattigdom, sjukdom och naturligtvis även relationsvåld. Fenomen som skulle existera påtagligt oavsett hur de benämns och i så måtto är verkliga oavhängigt språket (Börjesson 2003: 53-54). Samtidigt finns det inga oberoende sanningar och allt är i någon mån resultat av sociala konstruktioner. Innebär detta, att allt är socialt konstruerat, att faktiska problem då kommer att förminska? Svaret blir nej eftersom det inte finns något som säger att existensen av problem oavsett art ifrågasätts. Det är inte problemen och dess vara som ifrågasätts eller granskas utan hur de benämns och i förlängningen bemöts som är föremål för granskning (Börjesson & Palmblad 2007: 9). Kritik riktas även mot diskursanalys då grundpremisen för denna är att allt är socialt konstruerat, relativt, beroende av sammanhang och föränderligt över tid. Kan något så svävande och vagt fångas in och analyseras? Det går för om man tänker sig att även ett hjul i rörelse måste greppa tag i marken för att inte slira går det att på samma vis låsa fast ett ögonblick för att analysera det (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 11-12).

5.5 Validitet & reliabilitet

En socialkonstruktivistisk ansats medger per automatik vissa problem i det att utgångspunkten för studierna bygger på en idé om verkligheten som socialt konstruerad varmed objektivitet inte går att uppnå. Således finns inte heller risk för någon bias då den verklighet som skall observeras aldrig är oberoende varmed det blir lönlöst att sträva efter detta. Vidare kan diskursanalys utföras på allt språkligt material, en skvallertidning kan vara minst lika bra källa som en statlig rapport givet att det passar ämnet som undersöks. Det viktiga blir snarare att tydligt redogöra för sammanhang, urval och tolkning (Börjesson och Palmblad 2007: 18).

Hur hanteras då frågan om validitet och reliabilitet? Validitet handlar här om att besvara frågan som ställts, om diskursanalys är rätt metod för detta och om så är det undersökta materialet rätt för analysen. Reliabilitet handlar om att redovisa var steg i processen och att vara trogen mot syftet. Den som läser studien skall kunna rekonstruera var steg i analysen varmed materialet måste vara transparent och väl underbyggt. Sammantaget går det att säga att allt blir en fråga om tillförlighet och transparens (Bergström & Boréus 2012: 41-44).

6. ANALYS:

IDAP, hur förklaras relationsvåld av IDAP:s teorimanual:

Vad talas det om och hur talas det om detta?

Det talas om ett våld som utövas av män mot kvinnor, inom en heterosexuell parrelation. Relationsvåld som fenomen beskrivs som ett uttryck för mäns önskan om kontroll över kvinnor. Våldet förklaras på ett övergripande plan som konsekvensen av ett icke jämställt samhälle där mäns överordnade position över kvinnor riskerar komma till uttryck i mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Detta beror på en tillåtande attityd mot nämnda överordning och det våld det i förlängningen kan generera. Förövarna har en patriarkal syn på relationer och kanske även en fientlig och nedlåtande kvinnosyn som ursäktar våld, attityder som främjar relationsvåld.

öIDAP är avsett för dömda vuxna manliga förövare av våld som befinner sig i, eller befann sig i, heterosexuella relationer.ö (IDAP teorimanual: 27)

ö..patriarkatets påverkan och de sociala och kulturella föreskrifterna som stödjer manlig aggression och männens makt och kontroll över kvinnorna.ö (IDAP teorimanual: 18)

Våldet är även resultat av social inlärning där förövarna tillägnat sig våld som handlingsalternativ samt en negativ kvinnosyn med förlåtande syn på våld. Relationsvåld är om än strukturellt förklarat ändå ett fenomen med individuella element där våldet även kan förklaras av förövarnas bristande förmåga att hantera känslor och relationer, det senare förklaras delvis av bristande kommunikationsfärdigheter. Relationsvåld är således ett komplext fenomen med en heterogen målgrupp. Vad gäller oförmågan att hantera känslor är det ofta tal om ilska, men även om svartsjuka, vilket således relaterar till våldet men förklarar det inte då ilska inte nödvändigtvis behöver utmynna i våld. Även missbruk av alkohol och

droger nämns men dessa ses inte som förklarande faktorer till våldet utan möjligtvis något som kan öka en befintlig risk.

Vad konstrueras som normativt och vad innesluts i respektive utesluts ur diskursen, vilka subjektpositioner framträder i diskursen?

Relationer är heterosexuella parrelationer. Relationsvåld är en avvikelse även om samhället uttrycker viss förståelse för mäns kontroll av kvinnor. Detta då samhället (Sverige) inte är jämställt och att patriarkala strukturer ytterst resulterar i mäns kontroll över kvinnor, ibland med våld. Relationsvåld är ett komplext problem som inte låter sig förklaras lätt, våldet uppstår inte endast av en orsak utan av en kombination av orsaker och sammanhang och måste därför bemötas på ett multimodalt vis. De subjektpositioner som framträder är förövare, offer och barn. Förövarna är alltid män men är i övrigt en heterogen målgrupp vilket ställer krav på behandlingsinsatsen. Om än att våldet förklaras strukturellt är ansvaret för förändring individuellt och förövaren förväntas ta ansvar för våldet och arbeta för en förändring av sitt våldsutövande. Offren är kvinnor och då alla sorts kvinnor, även barn nämns som offer men inte som direkt drabbade av våldet utan snarare som vittnen till våldet och på så vis drabbas indirekt av det. Förövarna kan mycket väl vara tidigare offer i det att de kan ha utsatts för våld under uppväxten, antingen som direkt offer eller att de exponerats för våldet.

Vilka strukturer finns, hur konstrueras normer och ideal. Vilka är centrala teman?

IDAP beskriver en heteronormativ samhällsstruktur där en kärleksrelation är en heterosexuell parrelation. Samhället är patriarkalt och icke jämställt med män som överordnade kvinnor och en ideal man är den som utövar kontroll över partnern utan att tillgripa fysiskt våld. Centrala teman är heteronorm, patriarkalism och mäns våld mot kvinnor som ett sätt att utöva kontroll.

Vad är icke normativt? Var går diskursens gränser? Vad stängs ute?

Våld är icke-normativt och skall behandlas, även då mäns kontroll av kvinnor kan ses som accepterat. Våld i andra relationer än traditionellt heterosexuella utesluts inte som troligt, snarare tvärtom, dock lämnas det utan förklaring. Relationsvåld förklaras företrädesvis av strukturella orsaker vilket emellertid inte helt utesluter andra förklarande komponenter. Dock utesluts alkohol- och drogmissbruk som möjlig förklaring till relationsvåld och ses endast som något som kan förhöja en befintlig risk. Inte heller kan ilska förklara våldet då ilska är en sund reaktion som inte nödvändigtvis resulterar i våld.

öFörklaringen till sambandet mellan alkoholmissbruk och våld mot hustru/ partner varierar.ö (IDAP teorimanual: 7)

öTrots att litteraturen har fastslagit att det finns liknande behov hos förövare av våld i homosexuella relationer och att de färdigheter som lärs ut i programmet skulle kunna tillämpas på problem som är typiska för förövare även i dessa relationer, är programmet inte avsett för blandade grupper.ö (IDAP teorimanual: 27)

RVP, hur förklaras relationsvåld av RVP:s teorimanual:

Vad talas det om och hur talas det om detta?

I RVP pratas det om kriminalvårdsklienter då de som går programmet är dömda därtill. Dessa klienter är oberoende av kön och sexualitet och offren är närstående personer av olika slag vilka kan vara partners, barn, syskon, släkt och så vidare. Det har utövats något slags våld mellan förövaren och den närstående. Våldet kan sedan vara fysiskt, psykiskt eller sexuellt. Förövarnas våld ser olika ut och har olika funktion varmed det är svårt att bemöta gruppen med alltför konforma behandlingsinsatser, dessa måste istället anpassas efter förövarnas respektive risk, behov och mottaglighet. Det saknas erkända fungerande metoder på området vilket beror på att relationsvåld är ett komplext problem med en heterogen målgrupp vilket också gör det svårt att utvärdera behandlingsinsatser. Det som går att säga är att våldet inte förklaras av strukturella, feministiska, förklaringsmodeller utan är ett mer komplext fenomen.

ö..förövare av våld i nära relation är en heterogen målgrupp.ö (Bengtsson & Ivarsson 2017: 10).

Relationsvåld utövas dessutom lika mycket av kvinnor som av män även då männens våld ofta är av mer allvarlig art. Inte heller kan ilska helt förklara våldet trots att det förekommer i anslutning till våldet. Dock är känslor relevanta då bristande affektreglering ses som en riskfaktor för relationsvåld. Förövarna har ofta en påtaglig rigiditet vad gäller kognitioner, beteenden samt i synen på relationer. Därför blir behandlingsinsatsen ofta en fråga om att träna färdigheter i kommunikation och problemlösning. Förövarna anses dessutom ha bristande relationsfärdigheter och förmåga till att hantera stress.

ö..individen har svårigheter att hantera närhet-avstånd och att reglera känslor i nära relationer..ö (Bengtsson & Ivarsson 2017: 20)

Psykiska problem jämte alkohol- och drogmissbruk framhålls betydande riskfaktorer. Relationsvåld är inte bara ett komplext fenomen utan även ett samhällsproblem med betydande kostnader och ett psykiskt och somatiskt lidande för de drabbade. Social inlärningshistoria framhålls som betydande för problembeteendets framväxt med fokus på modellinläring av våld som beteende.

De förstnämnda avser bakgrundsfaktorer som antas vara indirekt associerade med problembeteendet, t.ex. individens tidiga barndomserfarenheter,..ö (Bengtsson & Ivarsson 2017: 27).

Vad konstrueras som normativt och vad innesluts i respektive utesluts ur diskursen, vilka subjektpositioner framträder i diskursen?

Ett icke-våldsamt beteende är normativt då det är målet med behandling. Relationer kan se olika ut och är inte begränsade till heterosexuella parrelationer. Offren och förövare är individer med specifika behov och risker. De subjektpositioner som framträder är förövare, offer och närstående av olika slag. RVP har en inkluderande syn på subjektpositionerna förövare och närstående, det förra kan vara såväl män som kvinnor och oavsett sexualitet. Faktum är att kvinnor framhålls som lika vanliga utövare av relationsvåld som män även då männens våld oftast är av mer allvarlig art. Relationer och närstående är även det vitt definierat och innefattar en mängd alternativ. Det som sägs om subjektpositionen förövare är att de skall träna bort destruktiva beteende och bör förändra sig, de saknar således fast position i termer av identitet och får det istället genom ett begränsat handlingsutrymme.

Vilka strukturer finns, hur konstrueras normer och ideal. Vilka är centrala teman?

Det som framhålls är ett förkastande av strukturella förklaringar och ett fokus på individuella risker och behov. Interpersonella brister och behov av färdighetsträning på det området framhålls. Centrala teman är flexibilitet och individanpassning då rigiditet hos såväl förövare som behandlare beskrivs som negativt. Förövaren skall bli mindre rigid avseende syn på relationer, kognitioner och agerande. Behandlaren skall förhålla sig flexibelt och anpassa insatsen efter förövarens specifika risker och behov.

Vad är icke normativt? Var går diskursens gränser? Vad stängs ute?

Våld är icke normativt då det skall behandlas. Strukturella förklaringsmodeller förkastas i allmänhet och feministiska dito i synnerhet. I övrigt är RVP en flexibel insats med uttalad ambition att inte stänga ute.

öEftersom traditionella behandlingsinsatser som utgår från ett feministiskt perspektiv på partnervåld och som tillämpar en utbildningsmodell baserad på könsmaktsordningen (istället för ett psykoterapeutiskt behandlingsperspektiv) har minimal effekt, behöver man vara öppen för och överväga mer innovativa angreppssätt.ö (Bengtsson & Ivarsson 2017: 12-13)

ATV, hur förklaras relationsvåld av ATV, av boken *Meningen med våld*:

Vad talas det om och hur talas det om detta?

Det talas om våld med en ganska vid innebörd som avser allt avsiktligt tvång. Det viktiga är att se våldet och benämna det som våld, att inte blunda för det eller omformulera det till något ofarligt. Våld är alltid problematiskt och måste hanteras då det alltid orsakar skada. Förövaren är ytterst ansvarig för våldet och förväntas förändra sitt beteende då förändring är möjligt.

öVi måste söka efter våldets mening; vad våldet kommer ifrån, varför det utlöses, vad det står i förhållande till och vilka funktioner det har för mänsklig samexistens. Vi måste också förstå vad våldet gör med oss, och hur det präglar våra liv och andra liv..ö (Isdal 2012: 6)

Relationsvåld nämns uttryckligen som en våldskategori av fyra samtidigt betonas likheter i våld oavsett art. Det som möjligtvis skiljer ut relationsvåld är dess uttryck där en omfattande kontroll av partnern utgör våldet, med svartsjuka som återkommande drivkraft. Våld är oftast en fråga om vanmakt och utövas vanligen inom någon slags relation då det förutsätter en känslomässig bindning mellan förövare och offer. ATV pekar inte ut relationsvåld som något som uteslutande sker i heterosexuella parrelationer men alla exempel som ges på relationsvåld i boken är i sådana relationer. Våldets funktion är att reglera överväldigande känslor men det sker inte utan kontroll då våld är lika mycket förnuft som känsla. Våldet är således resultatet av en rigiditet hos förövaren avseende känsloregister, möjliga tolkningar och beteenden.

Känslan driver våldet och förnuftet reglerar det varmed våld aldrig blint utan har en logik, våldet har en funktion och ett budskap. Ilska och andra känslor är relaterade till våld men ger inte per automatik våld då de flesta förmår reglera känslor utan våld. Känslor är inre händelser och våld är yttre handling, våld är ingen direkt och nödvändig respons på yttre betingelser utan snarare individens inre responser därav. Förövarna ersätter en bristande kontroll av egna känslor med kontroll över andra människor. Detta blir tydligt i relationsvåld där dess funktion

är uttalad kontroll av partnern för att reglera bland annat svartsjuka. Våld ses gärna som en irrationell handling men är ofta avvägt och kontrollerat i tid och plats. Det kan vara subtilt utfört där en blick räcker och man slår där det känns. Våldet kommer ut där det är tryggt att utöva, när det ej syns och där det ej syns. Våld är som sagt även styrt av förnuft och drivs lika mycket av kognitiva processer som av känslomässiga dito. Detta sker både på individplan som på övergripande plan, såväl individer som samhället ursäktar och motiverar sitt våld.

öJag påstår att vanmakten alltid kommer före den vrede som ligger före våldö (Isdal 2012: 104)

Våld fascinerar och skrämmer, även då våld skrämmer och kan ses som avvikande kan det förlåtas och till och med idealiseras. Inte minst bär mansrollen element av våldsideal, en man skall bita ihop och inte visa andra känslor än ilska. Våld kan även ses som uttryck för styrka inom ramen för maskulina ideal och våld legitimeras även i andra pro-sociala sammanhang där våld kan motiveras som uppfostran (barnaga), ordning (polisvåld) men även så långt som vid krig. I antisociala sammanhang kan våld legitimeras genom förminskning av offren. Våld är därmed förknippat med disciplinering och maktutövande där våld används då det fungerar, om än bara på kort sikt i vissa fall. Kvinnor utövar våld de också och de utövar lika mycket relationsvåld som män men med mindre skadeverkan, dock står män för 95 % av allt våld.

Social inlärning och barndomsupplevelser nämns som förklarande faktor för våld. Utsatthet för våld eller exponering därtill kan traumatisera med bristande affektreglering som följd eller ge en modellinlärning av våld. Våld som problembeteende är således en effekt av främst individualpsykologiska komponenter där maktstrukturer spelar in, men det är ett komplext fenomen som inte låter sig förklaras av enda faktor.

öDen klart viktigaste enskilda orsaken till individens bruk av våld är att de själva har upplevt våld som barn, antingen som offer eller som observatörer.ö (Isdal 2012 :199)

öDet finns inga individuella orsaker som i sig själva leder till våld..ö(ibid: 199)

Vad konstrueras som normativt och vad innesluts i respektive utesluts ur diskursen, vilka subjektpositioner framträder i diskursen?

Våld är inte nödvändigtvis en avvikelse utanför normen. Ishockeyspelaren som kastar handskarna idealiseras, föräldern som tar tag i sitt barn för hårt möts av förståelse, poliser förväntas använda våld i vissa lägen och soldater i krig har våld som uppgift. Våld blir icke

normativt när det utförs fel. Av fel person på fel vis och i fel sammanhang och då inte sällan när våldet upplevs som en okontrollerad handling eller riktas upp i en hierarkisk ordning. Föräldrar förväntas ha kontroll på sina barn och samhället har en förlåtande syn på mäns överordnade position över kvinnor, givet detta kan föräldrar och män utöva ett visst våld mot barn respektive kvinnor medelst kontroll. Det är dock en ambivalent norm då våld mot kvinnor och barn samtidigt ses som än mer tabu, men våld blir då fel när det blir för mycket av det. Våld kan som sagt ses som accepterat och som en del av en mansroll. En roll som hävdar den starkes rätt, tävlan och att behärska såväl sig själv som sin omgivning. Det senare uttrycks i våldet som kontrollerar samt i att de enda känslor en man får uttrycka är ilska, allt annat skall tränga undan. Ett sätt att hantera känslor som är en påtaglig riskfaktor för våld.

Våld blir positionsbestämt då det utövas av starka mot svaga, subjektpositioner kommer således att påverka vem som blir förövare respektive offer. Inte sällan är det män som är förövare och kvinnor och barn som blir offer. Förövaren ses som en avsändare som använder våld för att kommunicera något eller reglera affekter. Förövaren kan mycket väl vara före detta offer som bytt position på grund av en modellinlärning eller för att undfly den vanmakt som finns i offerrollen. Offer är inte bara mottagare av våld utan positioneras även som svaga och mindre värda av förövaren. Kvinnor och barn positioneras som potentiella offer på grund av sin strukturella och reella värnlöshet, den förra på grund av samhällsordningen och det senare på grund av sin fysik. En annan subjektposition är observatörer vilka har ett ansvar att försöka stoppa våldet. Observatörerna är likt offren exponerade för våldet och riskerar även de att ta skada. Som observatör kan våldet vara minst lika traumatiserande som för offret och under vissa omständigheter än mer då observatören till skillnad från offret har än mindre handlingsutrymme i det att hen inte kan reglera våldet genom underkastelse mot förövaren.

Vilka strukturer finns, hur konstrueras normer och ideal. Vilka är centrala teman?

Våld relaterar till makt och maktsystem då våld ger makt och ökar med makt, speciellt med en skev maktfördelning där våld går ned i hierarkin. Totalitära stater utövar våld över sina medborgare, chefer skäller på anställda och män tar sig rätten att styra i familjen, med våld som yttersta medel. ATV är ingen uttalad insats mot relationsvåld men ser våld som en handling som kräver en maktstruktur som återfinns i familjer, även i jämställda länder, vilket gör att ATV används som insats mot relationsvåld. Många av exemplen i boken är exempel på just relationsvåld. Våld är således systematiskt med en struktur och en hierarki. ATV problematiserar våldet mer än de övriga insatserna och beskriver våld som något som kan

hamna både i och utanför normen. Våld skrämmer och fascinerar, det kan till och med idealiseras. Mansrollen medger att män utövar ett visst mått av våld och även i de fall som våldet lagförs kan det ändå förstås och uppmuntras. Vad gäller relationsvåld kan det ses som disciplinering, män slår kvinnor för att de skall underkasta sig dem vilket de förväntas göra enligt samhällsnormen. Centrala teman för ATV är samhällets ambivalenta förhållande till våld, våldets funktion och vanmakt. En vanmakt som riskerar komma ut som ty våldet har alltid en funktion, våldet är aldrig blint eller irrelevant.

Vad är icke normativt? Var går diskursens gränser? Vad stängs ute?

Våld är icke normativt när det kommer ut okontrollerat och när det riktas mot fel personer i fel sammanhang, vilket beror på ett flertal faktorer. ATV tar ett ganska brett grepp på våld som fenomen men kan inte riktigt förklara vare sig alkohol eller kvinnors våld, de båda faktorerna nämns men förklaras inte riktigt varmed de hamnar utanför diskursen.

öDe som blir aggressiva och våldsamma under påverkan av alkohol och droger är de som på förhand kan sägas ha aggressionsproblem. Drogerna gör inte något särskilt mer än att ta fram det vi redan har inom oss.ö (Isdal 2012: 208)

Det diskursiva fältets insatser mot relationsvåld, vad är gemensamt:

FDA handlar ytterst om att spåra släktskap i termer av likheter mellan diskurser för att ställa samman ett diskursivt fält (Bergström & Boréus 2012: 359-360). Samtliga insatser ser våld som ett problem då de alla är svar på ett problem som kräver en insats. Relationsvåld beskrivs som ett komplext fenomen som inte låter sig förklaras i enkla termer av orsak-verkan eller för den delen av en enskild komponent. Detta jämte svårigheter att utvärdera behandlingsinsatser gör relationsvåld till ett svårbehandlat problem. Till detta kommer att gruppen förövare är en heterogen målgrupp som utövar våld av olika orsaker och på olika vis. Våldet har dock en funktion för samtliga om än att de respektive diskurserna beskriver detta olika. Det som dock är gemensamt för samtliga diskurser är att de beskriver relationsvåld som resultat av bristande affektreglering och bristande kommunikation. Samtliga diskurser framhåller även barndomsupplevelser och tidig exponering för våld som möjlig förklarande faktor för våld. Detta då våld kan ha lärts in via modellering av detsamma eller ha traumatiserat förövarna med bristande förmåga att reglera affekter som följd. Detta ger även en ordning där tidigare offer riskerar bli förövare.

Gemensamma subjektpositioner är offer och förövare men där IDAP endast ser kvinnor som offer och män som förövare har ATV och RVP en mer inkluderande syn på båda rollerna. Trots den olika synen på subjektpositioner ser samtliga diskurser våld som relationellt. IDAP och RVP är uttalade insatser mot relationsvåld, ATV är inte detta men beskriver våld som något som företrädesvis sker inom någon slags relation. Dock definierar de olika diskurserna relationer olika. IDAP menar att relationsvåld är en fråga om mäns våld mot kvinnor i en heterosexuell parrelation. RVP har en mer inkluderande syn på vad en relation är och vilka som inbegrips i den samt på vem som utövar våldet då såväl kvinnor som män kan göra så. ATV beskriver inte relationer utförligt men exemplifierar med heterosexuella parrelationer.

Diskurserna går till viss del emot varandra i hur det förklarar fenomenet som strukturellt eller individuellt betingat. Men det är företrädesvis en fråga om olika fokus. RVP uttalar sig inte om samhällsstruktur så det går inte uttryckligen emot ATV och IDAP men å andra sidan är det just fokus som anger ställningstagande.

6.1 Konklusion

Om än att det finns olika insatser (ATV, IDAP och RVP) som uttrycker olika diskurser eller sanningar om relationsvåld som fenomen, hur det förklaras och hur det skall bemötas, går det att spåra släktskap i det att även är överens om vissa saker.

Relationsvåld är ett komplext fenomen och förövarna är en heterogen målgrupp.

Samtliga diskurser beskriver relationsvåld som ett komplext fenomen som inte låter sig förklara enkelt och med en heterogen målgrupp att behandla, olika människor använder våld av olika orsaker vilket gör fenomenet svårt att behandla men även svårt att utvärdera.

Relationsvåld kan till stor del förklaras av bristande relationsfärdigheter.

Även då det finns olika syn på våldet som något strukturellt eller individuellt orsakat anger samtliga insatser att relationsvåld ofta är orsakat av bristande relationsfärdigheter. Det handlar då såväl om bristande förmågor avseende kommunikation som till brister i affektreglering.

Utsatthet för våld och eget våld.

Exponering för våld under uppväxten kan både traumatisera och ge en modellinlärning av våld som beteende. Det är emellertid inte så att alla offer blir förövare eller att alla förövare varit offer men det finns en korrelation mellan exponering för våld och eget våld.

De ovanstående slutsatserna är gemensamma för de analyserade insatserna/ diskurserna. Slutsatser som därmed kan sammansställas till ett gemensamt diskursivt fält vilket kan formuleras som det diskursiva fältet - *Insatser mot relationsvåld i Sverige*. Det går därför att sammanställa ett gemensamt diskursivt fält av de analyserade insatserna. Ett diskursivt fält som uttrycker en etablerad sanning på området och vars vetande används för att legitimera den sociala praktik som följer på diskurserna. Något förenklat kan man säga att det är dessa sanningar som gjort att relationsvåld inte längre ses som ett gräl mellan två jämbördiga parter utan som ett övergrepp som kräver åtgärder från samhället. Dessa sanningar ger således subjektpositioner i termer av offer och förövare, ett handlingsutrymme där relationsvåld inte accepteras och en social praktik genom lagföring, behandling och stöd. Denna sociala praktik är ett exempel på de *möjlighetsvillkor* genom vilka ett definierat problem erhåller en social praktik. En praktik som möjliggörs och regleras av *makt* vilken i sin tur erhåller legitimitet genom att göra anspråk på att grundas i ett *vetande*.

6.2 Reflektion

Om än att uppsatsen saknade en hypotes att testa hade jag likväl tankar om slutresultatet och hade inte trott att det skulle finnas så mycket likheter som det gjorde. Detta då de respektive insatserna skiljer sig i tid, när de är utformade, och i fokus. Icke desto mindre fanns det likheter och det hade varit intressant att följa upp detta med att se hur de respektive insatserna utförs som social praktik, hur trogna de är sina respektive teoretiska utgångspunkter. Inte minst då det rör sig om en social praktik innefattandes makt, detta då insatser mot relationsvåld kan dömas ut som påföljd eller utgöra en del av en påföljd. Då diskurser förändras över tid hade det även varit intressant se hur det diskursiva fältet relationsvåld ser ut om 5-10 år. Kommer tendensen mot att se relationsvåld som individuellt förklarad då att helt slagit ut de strukturella förklaringsmodellerna samt vilka andra tendenser kommer att finnas som kanske inte finns idag?

7. REFERENSER:

Rennstam, J & Wästerfors, D (2015). Att analysera kvalitativt material. I Ahrne, Göran & Svensson, Peter. (Red). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB. 220-234.

Alvehus, Johan (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. Stockholm: Liber.

Bengtsson, Tobias & Ivarsson, David. 2017. *Relationsvåldsprogrammet teorimanual*. Norrköping: Kriminalvården.

Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas (1998). *Kunskapssociologi: hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. 2. uppl. Stockholm: Wahlström & Widstrand Bergström.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3., [utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Bowen Erica & Gilchrist, Elizabeth. 2004. Comprehensive Evaluation: A Holistic Approach to Evaluating Domestic Violence Offender Programmes. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 48(2): 215-234

Börjesson, Mats (2003). *Diskurser och konstruktioner: en sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur.

Börjesson, Mats & Rehn, Alf (2009). *Makt*. 1. uppl. Stockholm: Liber.

Börjesson, Mats & Palmblad, Eva (red.) (2007). *Diskursanalys i praktiken*. Malmö: Liber.

Daudi, Philippe (1984). *Makt, diskurs och handling: en genealogisk studie av maktens organisation och organisationens makt*. Lund: Studentlitteratur.

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert. (red). 2015. *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber AB.

Eckhardt, Christopher I, Crane Cory A, Sprunger, Joel G. 2014. CBT for Perpetrators of Intimate Partner Violence, The $\delta^3\delta$ Approach. I Tafrate, Raymond Chip, Mitchell, Damon (red). *Forensic CBT*. Wiley Blackwell: 187-204.

Foucault, Michel (2002). *Vetandets arkeologi*. [Ny utg.] Lund: Arkiv.

Habermas, Jürgen (1997). *Diskurs, rätt och demokrati: politisk-filosofiska texter*. Göteborg: Daidalos.

Howarth, David R. (2007). *Diskurs*. 1. uppl. Malmö: Liber.

Isdal, Per. (2012). *Meningen med våld*. Stockholm. Gothia förlag.

Mankowski, Eric S, Haaken Janice och Silvergleid, Courtenay S. 2002. Collateral Damage: An Analysis of the Achievements and Unintended Consequences of Batterer Intervention Programs and Discourse. *Journal of Family Violence, Vol. 17, No. 2, June 2002*.

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

IDAP teorimanual. Norrköping. Kriminalvården.

Digitala referenser:

DAIP (Domestic Abuse Intervention Programs). What is The Duluth Model?

<https://www.theduluthmodel.org/what-is-the-duluth-model/> (hämtad 2019-04-10)

FN:s deklaration om avskaffandet av allt våld mot kvinnor A/RES/48/104 23 februari 1994.

https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/48/104 (hämtad 2019-04-10)

Holmberg Karlsson, Mia. 2017. Notan för mäns våld mot kvinnor: 13 miljarder per år.

Svenska dagbladet. 19 oktober. <https://www.svd.se/mans-vald-kostar-13-miljarder-per-ar--kraftigt-underskattat> (hämtad 2019-04-10).

Hydén, Margareta, Överlien, Carolina, Ericson, Christina, Wiman, Mats & Grönberg Eskel, Marit (2016). *Mäns våld mot kvinnor i nära relationer [Elektronisk resurs]*. Stockholm: Forte. Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-133241>. (hämtad 2019-04-10).

NCK (Nationellt centrum för kvinnofrid). Behandling av män som utövat våld i nära

relationer. <http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/behandling-av-man-som-utovat-vald-i-nara-relationer/> (hämtad 2019-04-10).

NCK (Nationellt centrum för kvinnofrid). Vad säger lagen?

<http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vad-sager-lagen/> (hämtad 2019-04-10)

Regeringen S2018/04674/JÄM den 2018-08-30. Uppdrag om insatser för att förebygga återfall i våldsbrott mot närstående och hedersrelaterade brott.

<https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2018/09/uppdrag-om-insatser-for-att-forebygga-aterfall-i-valdsbrott-mot-narstaende-och-hedersrelaterade-brott/>(hämtad 2019-04-10).